

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

10. srpnja 2014.*

„Zaštita zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca – Direktiva 2008/94/EZ – Područje primjene – Pravo na naknadu štete poslodavca u odnosu na državu članicu na temelju plaća isplaćenih radniku tijekom postupka osporavanja njegovog otkaza nakon isteka 60. radnog dana nakon podnošenja tužbe za osporavanje – Nepostojanje prava na naknadu štete u slučaju ništetnih otkaza – Subrogacija prava na naknadu štete poslodavca radniku u slučaju privremene insolventnosti poslodavca – Diskriminacija radnika kojima je dan ništavan otkaz – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Područje primjene – Članak 20.“

U predmetu C-198/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de lo Social n° 1 de Benidorm (Španjolska), odlukom od 21. veljače 2013., koju je Sud zaprimio 16. travnja 2013., u postupku

Víctor Manuel Julian Hernández,

Chems Eddine Adel,

Jaime Morales Ciudad,

Bartolomé Madrid Madrid,

Martín Selles Orozco,

Alberto Martí Juan,

Said Debbaj

protiv

Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante),

Puntal Arquitectura SL,

Obras Alteamar SL,

Altea Diseño y Proyectos SL,

Ángela Muñoz Sánchez,

Vicentea Orozca Miroa,

* Jezik postupka: španjolski.

SUD (peto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz (izvjestitelj), predsjednik vijeća, E. Juhász, A. Rosas, D. Šváby i C. Vajda, suci,
nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: M. Ferreira, glavna administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 12. ožujka 2014.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Juliana Hernándezza Eddinea Adela, Morales Ciudad, Madrid Madrid, Selles Orozco, Martí Juan i Debbaj, F. Van de Velde Moors, abogado,
- za španjolsku vladu, M. García-Valdecasas Dorrego, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, R. Vidal Puig, u svojstvu agenta,

odlučivši, pošto je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez njegovog mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodno pitanje odnosi se na tumačenje Direktive 2008/94/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca (SL L 283, str. 36.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 128.) i članka 20. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između V. M. Juliana Hernándezza, C. Eddinea Adela, J. Moralesa Ciudadada, B. Madrida Madrida, M. Sellesa Orozca, A. Martíja Juana i S. Debbaja, s jedne strane, i Reino de España (Subdelegación del Gobierno de España en Alicante) [Kraljevina Španjolska (područna jedinica španjolske vlade u Alicanteu), u daljnjem tekstu: Subdelegación] i društava Puntal Arquitectura SL, Obras Alteamar SL, Altea Diseño y Proyectos SL te A. Muñozza Sáncheza i V. Orozca Miroa, s druge strane, u vezi s plaćanjem dijela iznosa koji odgovara iznosu plaća tužitelja u glavnom postupku nepodmirenih tijekom postupka osporavanja njihovih otkaza, nakon isteka 60. radnog dana nakon njihovog podnošenja tužbi za osporavanje otkaza do dana kad im je dostavljena presuda kojom se utvrđuje ništetnost tih otkaza.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 U skladu s uvodnim izjavama 3. i 7. Direktive 2008/94:
„(3) Potrebno je osigurati zaštitu zaposlenika u slučajevima insolventnosti njihovih poslodavaca te osigurati minimalni stupanj zaštite, posebno kako bi se jamčila isplata njihovih nepodmirenih potraživanja, vodeći računa o potrebi uravnoteženoga gospodarskog i socijalnog razvoja u Zajednici. Radi toga, države članice trebaju osnovati tijelo koje jamči isplatu nepodmirenih potraživanja dotičnih zaposlenika.

[...]

(7) Države članice mogu ograničiti odgovornost jamstvenih ustanova. Ta ograničenja moraju biti usklađena sa socijalnim ciljem Direktive i mogu voditi računa o različitim razinama potraživanja.“

4 Članak 1. stavak 1. Direktive 2008/94 propisuje da se „[o]va [...] Direktiva primjenjuje na potraživanja zaposlenika koja su nastala iz ugovora o radu ili radnih odnosa i koja postoje prema poslodavcima koji su insolventni u smislu članka 2. stavka 1.“

5 Članak 2. navedene direktive glasi:

„1. Za potrebe ove Direktive smatra se da je poslodavac insolventan ako je podnesen zahtjev za otvaranjem kolektivnog postupka zbog insolventnosti poslodavca, kako je predviđeno zakonima i drugim propisima države članice, i uključuje djelomično ili potpuno oduzimanje imovine poslodavca te imenovanje likvidatora ili osobe koja obavlja slično zaduženje, te ako je tijelo koje je nadležno u skladu s navedenim odredbama:

a) donijelo odluku o otvaranju postupka; ili

b) utvrdilo da su poduzeće ili pogon definitivno zatvoreni te da raspoloživa imovina nije dovoljna kao jamstvo za otvaranje postupka.

2. Ova Direktiva ne dovodi u pitanje nacionalno pravo koje se odnosi na definiciju izraza 'zaposlenik', 'poslodavac', 'naknada za rad', 'stečeno pravo' i 'buduće pravo'.

[...]

4. Ova Direktiva ne sprečava države članice da prošire zaštitu zaposlenika i na ostale slučajeve insolventnosti, kao na primjer u slučaju kad su plaćanja de facto trajno obustavljena, koji se utvrđuju postupcima različitim od onih koji se navode u stavku 1., kako je predviđeno nacionalnim zakonodavstvom.

[...]“

6 Članak 3. iste direktive predviđa:

„Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da jamstvene ustanove jamče, u skladu s člankom 4., isplatu nepodmirenih potraživanja zaposlenika koja su nastala iz ugovora o radu ili radnih odnosa, uključujući, gdje je to predviđeno nacionalnim zakonodavstvom, isplatu otpremnina nakon prestanka radnog odnosa.

Zahtjevi za isplatu koje je preuzela jamstvena ustanova smatraju se nepodmirenim naknadama za rad u odnosu na razdoblje prije i/ili, prema potrebi, nakon datuma koji su odredile države članice.“

7 Prema članku 4. stavku 1. i 2. Direktive 2008/94:

„1. Države članice mogu ograničiti obvezu plaćanja jamstvenih ustanova iz članka 3.

2. Ako države članice iskoriste mogućnost iz stavka 1., one navode trajanje razdoblja za koje jamstvena ustanova treba podmiriti nepodmirena potraživanja. Ipak, to razdoblje ne može biti kraće od razdoblja koje pokriva naknada za rad za posljednja tri mjeseca radnog odnosa prije i/ili nakon datuma iz drugog stavka članka 3.

Države članice mogu to minimalno razdoblje od tri mjeseca uključiti u referentno razdoblje u trajanju od najmanje šest mjeseci.

Države članice čije referentno razdoblje nije kraće od 18 mjeseci, mogu ograničiti razdoblje za koje jamstvena ustanova podmiruje nepodmirena potraživanja na osam tjedana. U tom se slučaju za izračun minimalnog razdoblja koriste ona razdoblja koja su najpovoljnija za zaposlenika.“

8 Članak 5. iste direktive glasi:

„Države članice utvrđuju detaljna pravila za organizaciju, financiranje i rad jamstvenih ustanova [...] [...]“

9 Sukladno njezinom članku 11. stavku 1., direktiva „ne utječe na pravo država članica da primijene ili uvedu zakone i druge propise koje su povoljnije za zaposlenike.“

Španjolsko pravo

Ustav

10 Sukladno članku 121. Ustava „[š]tete uzrokovane sudskom pogreškom, kao i one koje su posljedica nepravilnog djelovanja pravosuđa, stvaraju pravo na naknadu štete za račun države, u skladu sa zakonom“.

Statut o pravima radnika

11 Članak 33. pročišćenog teksta Zakona o radu (texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores), usvojen kraljevskim zakonodavnim dekretom 1/1995 (Real Decreto Legislativo 1/1995), od 24. ožujka 1995. (BOE br. 75, od 29. ožujka 1995., str. 9654.), u verziji koja je bila na snazi na dan postojanja činjenica u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: Zakon o radu) glasi ovako:

„1. Jamstveni zaposlenički fond, autonomno tijelo Ministarstva rada i socijalne skrbi, koje uživa pravnu i poslovnu sposobnost u svrhu ostvarivanja svojih ciljeva, isplaćuje zaposlenicima iznos plaća koji im nije mogao biti isplaćen zbog insolventnosti poslodavca ili zato što se poslodavac nalazi u restrukturiranju u stečaju.

Za potrebe prethodnog stavka plaća znači iznos koji je kao takav određen u nagodbi u postupku mirenja ili sudskoj odluci sukladno bilo kojem temelju iz članka 26. stavka 1., kao i plaće nepodmirene tijekom postupka osporavanja otkaza u slučajevima predviđenima zakonom, dok Fond pritom ne može isplatiti, na jednom ili drugom temelju, zajedno ili odvojeno, iznos viši od onog koji se dobiva umnoškom trostruke međusektorske dnevne plaće, uključujući razmjerni dio posebnih plaćanja, s brojem dana neisplaćenih plaća, do gornje granice od 150 dana.

2. U slučajevima predviđenima u prethodnom stavku jamstveni zaposlenički fond u korist radnika isplaćuje naknade štete određene presudom, rješenjem, sudskim aktom o mirenju ili upravnom odlukom, zbog otkaza ili prestanka ugovora sukladno člancima 50., 51. i 52. ovog zakona ili prestanka ugovora sukladno članku 64. zakona 22/2003 od 9. srpnja 2003. o stečaju, kao i naknade štete za prestanak privremenih ugovora ili ugovora na određeno vrijeme u slučajevima predviđenima zakonom. U svim tim slučajevima može se izvršiti plaćanje najviše do jedne godine, uzimajući u obzir da dnevna plaća, koja služi kao osnova za izračun, ne može prijeći trostruku minimalnu međusektorsku plaću, uključujući razmjerni dio posebnih plaćanja.

[...]

6. Za potrebe ovog članka smatra se da je poslodavac insolventan ako zahtjev za povrat podnesen u obliku propisanom u Zakonu o postupku u sporovima iz radnih odnosa ne može osigurati podmirenje dugova poslodavca. [...]"

12 Članak 53. Statuta o pravima radnika, naslovljen „Oblik i učinci prestanka iz objektivnih razloga“, propisuje:

„1. Donošenje odluke o prestanku radnog odnosa u okviru odredaba prethodnog članka mora zadovoljavati sljedeće uvjete:

- a) pisana obavijest radniku o razlogu otkaza.
- b) stavljanje radniku na raspolaganje, istovremeno s dostavom pisane obavijesti, naknade štete koja odgovara 21 danu po godini rada, a koja će se za rad kraći od godine dana razmjerno računati na mjesečnoj osnovi, do granice od 12 mjesečnih plaća.

[...]

4. Kad poslodavac ne poštuje uvjete iz stavka 1. ovog članka ili kad se razlog donošenja njegove odluke o prestanku ugovora o radu prema Ustavu ili zakonu smatra diskriminirajućim ili na tom temelju zabranjenim, ili kad su otkazom povrijeđena temeljna prava i javne slobode radnika, odluka o prekidu ugovora je ništetna te na tu ništetnost sudac pazi po službenoj dužnosti. [...]

[...]"

13 Članak 55. stavak 6. točka (c) navedenog statuta glasi:

„Učinak ništetnog otkaza sastoji se u tome da se radnik odmah vraća na posao te mu se isplaćuju neisplaćene plaće.“

14 Sukladno članku 56. stavku 1. istog statuta:

„Ako je otkaz proglašen nezakonitim, poslodavac u roku od pet dana od dostave presude može ili vratiti radnika na posao i isplatiti mu zaostale plaće iz točke (b) ovog stavka ili mu isplatiti sljedeće iznose, koji moraju biti određeni u presudi:

- a) naknadu štete jednaku 45-dnevnoj plaći po godini rada, pri čemu će se za razdoblje kraće od godine dana računati razmjerno punim mjesecima rada, do granice od 42 mjesečne plaće.
- b) iznos jednak zbroju dugovanih plaća računajući od dana otkaza do dana dostave presude kojom se utvrđuje nezakonitost otkaza ili do dana kada radnik nađe drugo zaposlenje, ako se zaposli prije donošenja presude, te ako poslodavac može podnijeti dokaze o plaćenim iznosima tako da se oni mogu oduzeti od nepodmirenih plaća“.

15 Članak 57. stavak 1. navedenog Statuta o pravima radnika određuje:

„Ako je presuda kojom se utvrđuje nezakonitost otkaza objavljena više od 60 radnih dana nakon podnošenja zahtjeva, poslodavac može od države tražiti isplatu iznosa ekonomske koristi koju radnik uživa prema članku 56. stavku 1. točki (b) za razdoblje koje prelazi tih 60 dana.“

LPL

16 Članak 116. pročišćenog teksta Zakona o postupku u sporovima iz radnih odnosa (texto refundido de la Ley de Procedimiento Laboral), usvojen kraljevskim zakonodavanim dekretom 2/1995 (Real Decreto Legislativo 2/1995), od 7. travnja 1995. (BOE br. 86, od 11. travnja 1995., str. 10695.), u verziji koja je bila na snazi na dan postojanja činjenica u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: LPL), propisuje:

„1. Ako protekne više od 60 radnih dana između dana podnošenja zahtjeva kojim se osporava dokaz i dana donošenja presude Juzgada ili Tribunala kojom se po prvi put utvrđuje nezakonitost dokaza, zakonodavac može, kad presuda postane konačna, zahtijevati od države isplatu iznosa plaća koje je isplatio radniku nakon proteka navedenog roka.

2. U slučaju privremene insolventnosti poslodavca, radnik može izravno od države tražiti isplatu plaća navedenih u prethodnom stavku koje poslodavac nije isplatio.“

17 Članak 279. stavak 2. LPL-a propisuje:

„U sljedeća tri dana, osim u slučajevima u kojima nije utvrđena nijedna od dviju okolnosti koje je navela stranka koja zahtijeva povrat, sudac donosi rješenje u kojem:

- a. utvrđuje prestanak radnog odnosa na dan donošenja tog rješenja;
- b. dodjeljuje radniku naknadu štete iz članka 110. stavka 1. ovog zakona [...];
- c. nalaže poslodavcu isplatu plaća neisplaćenih od dana dostave presude kojom se po prvi put utvrđuje nezakonitost dokaza do dana dostave gore navedenog rješenja“.

18 Sukladno odredbama članka 284. LPL-a:

„Ne dovodeći u pitanje odredbe prethodnih članaka, ako je nemoguće vratiti radnika na posao zbog prestanka djelatnosti ili zatvaranja poduzeća, sudac donosi rješenje kojim utvrđuje prestanak radnog odnosa na dan donošenja tog rješenja te nalaže da se radniku isplate još neisplaćene plaće i naknada štete na koje ukazuje članak 279. stavak 2.“

Glavni postupak i prethodna pitanja

19 Tužitelji u glavnom postupku pokrenuli su 16. prosinca 2008. postupak pred Juzgado de lo Social n°1 de Benidorm podnošenjem tužbe za osporavanje svojih otkaza protiv svojih poslodavaca, društava Puntal Arquitectura SL, Obras Alteamar SL, Altea Diseño y Proyectos SL kao i Á. Muñoz Sáncheza i V. Orozca Miroa.

20 Presudom od 2. listopada 2009. navedeni je sud, kao prvo, utvrdio ništetnost tih otkaza i, kao drugo, proglasio radni odnos između tužitelja u glavnom postupku, s jedne strane, i društava Obras Alteamar SL i Altea Diseño y Proyectos SL, s druge strane, ugašenim zbog prestanka djelatnosti potonjih društava. Tom je presudom tim dvama društvima naloženo plaćanje tužiteljima u glavnom postupku naknade štete zbog otkaza te isplata plaća nepodmirenih otkad im je dan otkaz, uključujući tijekom postupka osporavanja tih otkaza. Tom presudom je isti sud također naložio Fondo de Garantía Salarial (jamstveni zaposlenički fond, u daljnjem tekstu: Fogasa) da podredno zajamči plaćanje tih iznosa u zakonskim granicama.

21 Dana 11. lipnja 2010. navedena su društva proglašena privremeno insolventnima.

- 22 Nakon što su bezuspješno pokušavali izvršiti presudu Juzgado de lo Social n°1 de Benidorm od 2. listopada 2009. protiv istih društava, tužitelji u glavnom postupku zatražili su od Fogase isplatu, u zakonskim granicama, iznosa određenih u toj presudi.
- 23 Tužitelji su zatim od Subdelegación zatražili isplatu iznosa koji odgovara iznosu plaća nepodmirenih tijekom postupka osporavanja njihovih otkaza, nakon isteka 60. radnog dana nakon njihovog podnošenja tužbi za osporavanje otkaza do dana kad im je dostavljena presuda kojom se utvrđuje ništetnost tih otkaza. Subdelegación je odbio taj zahtjev 9. studenoga 2010. iz razloga što prema navedenoj presudi ti otkazi nisu bili nezakoniti već ništetni.
- 24 Dana 25. studenoga 2010. tužitelji u glavnom postupku podnijeli su Juzgado de lo Social n°1 de Benidorm tužbu protiv navedene odluke kako bi ishodili da se Subdelegación naloži plaćanje navedenog iznosa.
- 25 Budući da nacionalno zakonodavstvo predviđa da će španjolska država isplatiti plaće nepodmirene nakon isteka 60. radnog dana nakon podnošenja tužbe za osporavanje otkaza samo u slučajevima u kojima je otkaz proglašen nezakonitim, a ne u slučajevima u kojima je utvrđena njegova ništetnost, sud koji je uputio zahtjev pita se treba li razlikovanje između radnika kojima je dan nezakonit otkaz i onih kojima je dan ništetan otkaz smatrati protivnim članku 20. Povelje.
- 26 U tom pogledu navedeni sud pojašnjava da je, prema nacionalnom zakonodavstvu, ključna razlika između nezakonitog i ništetnog otkaza u tome što u prvom slučaju poslodavac može, umjesto vraćanja radnika na posao, raskinuti ugovor o radu tako što mu isplati naknadu štete, dok u drugom slučaju poslodavac ima obvezu vraćanja radnika na posao. Neovisno o tome, u slučaju da je poslodavac prestao s djelatnošću, nacionalni sudac može obvezu vraćanja radnika na posao čiji je otkaz proglašen ništetnim zamijeniti obvezom plaćanja naknade štete nakon što utvrdi da je ugovor o radu prestao. U svim tim slučajevima poslodavac je obavezan radniku isplatiti plaće nepodmirene tijekom postupka osporavanja otkaza.
- 27 Što se tiče obveze španjolske države da isplati plaće nepodmirene tijekom postupka osporavanja otkaza nakon isteka 60. radnog dana nakon podnošenja tužbe za osporavanje otkaza, sud koji je uputio zahtjev naznačuje da je prema sudskoj praksi Tribunal Supremo (vrhovni sud) glavni vjerovnik te obveze poslodavac koji nije odgovoran za posljedice određenih sudskih kašnjenja. Samo bi na temelju subrogacije tog prava poslodavca, ako je on insolventan i ako radnicima nije plaćeno, radnici mogli izravno od španjolske države zahtijevati plaćanje na temelju članka 116. stavka 2. LPL-a. Budući da poslodavac ne može od španjolske države tražiti plaće isplaćene u slučaju ništetnog otkaza, radnici na koje se odnosi takav otkaz ne mogu, na temelju subrogacije prava insolventnog poslodavca, protiv španjolske države isticati dug s naslova plaća koje im nisu isplaćene.
- 28 U tim je uvjetima Juzgado de lo Social n° 1 de Benidorm odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1) Ulazi li u područje primjene [Direktive 2008/94] odnosno njezinih članaka 1. stavka 1., 2. stavaka 3. i 4. te 3., 5. i 11. pravilo, koje proizlazi zajedno iz odredaba članka 57. [Statuta o pravima radnika] i članka 116. stavka 2. [LPL-a], prema kojem je praksa [španjolske] države da radnicima, u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca, izravno isplati plaće nepodmirene tijekom postupka osporavanja njihovog otkaza nakon isteka 60. [...] radnog dana nakon njihovog podnošenja zahtjeva pred nadležnim sudom?
- 2) U slučaju da Sud potvrdno odgovori na prvo pitanje, treba li smatrati da je praksa, koja se sastoji u tome da [španjolska] država radnicima izravno isplati plaće nepodmirene tijekom postupka osporavanja njihovog otkaza nakon isteka 60. [...] radnog dana nakon njihovog podnošenja

zahtjeva, samo u slučajevima u kojima je nezakonitost otkaza sudski utvrđena, a ne i u slučajevima u kojima je ništetnost sudski utvrđena, protivna članku 20. [Povelje] te u svakom slučaju općem načelu jednakosti i nediskriminacije u pravu Unije [...]

- 3) U smislu drugog pitanja, može li sudsko tijelo poput suda koji je uputio zahtjev ne primijeniti pravilo koje omogućava [španjolskoj] državi da radnicima, u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca, izravno isplati plaće nepodmirene tijekom postupka osporavanja njihovog otkaza nakon isteka 60. [...] radnog dana nakon njihovog podnošenja zahtjeva, samo u slučajevima u kojima je nezakonitost otkaza sudski utvrđena, a ne i u slučajevima u kojima je ništetnost sudski utvrđena, dok nije utvrđena nikakva objektivna razlika između dviju situacija [što se tiče] plaća nepodmirenih tijekom postupka osporavanja otkaza?“

O prethodnim pitanjima

- 29 Svojim pitanjima, koja treba ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita ulazi li u područje primjene Direktive 2008/94 nacionalni propis kao što je onaj u pitanju u glavnom postupku prema kojem poslodavac može tražiti od dotične države članice isplatu plaća nepodmirenih tijekom postupka osporavanja otkaza nakon isteka 60. radnog dana nakon podnošenja tužbe te prema kojem, ako poslodavac nije isplatio plaće i privremeno je insolventan, radnik može, na temelju zakonske subrogacije, izravno od te države zatražiti isplatu navedenih plaća; zatim je li članku 20. Povelje protivan takav propis u mjeri u kojoj se primjenjuje samo na nezakonit otkaz, a ne i na slučajeve ništetnog otkaza te može li nacionalni sud koji povodom tužbe odlučuje o ništetnosti otkaza ne primijeniti taj propis.
- 30 Najprije treba navesti da je Kraljevina Španjolska, iako država članica može samu sebe odrediti kao dužnika obveze plaćanja dugovanih naknada plaće zajamčenih na temelju Direktive 2008/94 (vidjeti u tom smislu presudu Gharehveran, C-441/99, EU:C:2001:551, t. 39.), osnovala Fogasu kao jamstvenu ustanovu u smislu te direktive. Iz spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da je Fogasa, sukladno članku 33. Statuta o pravima radnika, tužiteljima u glavnom postupku ponajprije isplatila, u zakonskim okvirima, plaće nepodmirene tijekom postupka osporavanja njihovih otkaza te naknade štete zbog otkaza koje im nisu isplatili njihovi privremeno insolventni poslodavci. Iz tog spisa također proizlazi da plaćanja Fogase ispunjavaju obvezu minimalne zaštite zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca koju nameće Direktiva 2008/94, što je međutim na nacionalnom sudu da utvrdi.
- 31 Pitanja se odnose samo na pravo, koje proizlazi iz članka 57. Statuta o pravima radnika i 116. LPL-a, da se od španjolske države zatraži isplata plaća nepodmirenih nakon isteka 60. radnog dana nakon pokretanja postupka osporavanja otkazâ te okolnosti da je to pravo predviđeno samo za slučajeve nezakonitih otkaza, a ne i za slučajeve ništetnih otkaza.
- 32 Valja navesti da te odredbe španjolskog prava treba ocjenjivati s obzirom na članak 20. Povelje, pod uvjetom da ulaze u područje primjene Direktive 2008/94. Naime, na temelju članka 51. stavka 1. Povelje, njezine se odredbe odnose na države članice samo kada primjenjuju pravo Unije. Prema odredbama stavka 2. istog članka, Poveljom se ne proširuje područje primjene prava Unije izvan ovlasti Unije, „ne uspostavlja se nova ovlast ni zadaća za Uniju niti se mijenjaju ovlasti i zadaće kako su utvrđene Ugovorima“. Stoga je Sud pozvan tumačiti, u odnosu na Povelju, pravo Unije u njime dodijeljenim mu granicama (presude McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, t. 51.; Dereci i dr., C-256/11, EU:C:2011:734, t. 71., kao i Siragusa, C-206/13, EU:C:2014:126, t. 20.).
- 33 Kao što proizlazi iz objašnjenja uz članak 51. Povelje, koja na temelju njezinog članka 52. stavka 7. treba uzeti u obzir, pojam primjene predviđen u članku 51. potvrđuje sudsku praksu Suda koja se odnosi na primjenjivost temeljnih prava Unije kao općih načela prava Unije razrađenih prije stupanja Povelje na snagu (presude Wachauf, 5/88, EU:C:1989:321, ERT, C-260/89, EU:C:1991:254 i Annibaldi,

C-309/96, EU:C:1997:631), prema kojoj se obveza poštovanja temeljnih prava zajamčenih u pravnom poretku Unije nameće državama članicama samo kad djeluju u području primjene prava Unije (u tom smislu vidjeti presudu Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, t. 18.).

- 34 U tom pogledu valja podsjetiti da pojam „provedba prava Unije“, u smislu članka 51. Povelje, nameće postojanje određenog stupnja povezanosti koja nadilazi sličnost obuhvaćenih područja ili neizravnih učinaka jednog područja na drugo (u tom smislu vidjeti presude koje prethode stupanju Povelje na snagu, Defrenne, 149/77, EU:C:1978:130, t. 29. do 32.; Kremzow, C-299/95, EU:C:1997:254, t. 16. i 17.; Mangold, C-144/04, EU:C:2005:709, t. 75., kao i presudu Siragusa, EU:C:2014:126, t. 24.).
- 35 Osobito, Sud je odlučio o neprimjenjivosti temeljnih prava Unije u vezi s nacionalnim propisom jer odredbe Unije u dotičnom području ne nameću državama članicama nikakvu obvezu u pogledu situacije iz glavnog postupka (vidjeti presude Maurin, C-144/95, EU:C:1996:235, t. 11. i 12.n, kao i Siragusa, EU:C:2014:126, t. 26. i 27.).
- 36 Sud je već, također iz tog kuta gledanja, presudio da članak 13. UEZ-a, koji je postao članak 19. UFEU-a, ne može, kao takav, u područje primjene prava Unije u svrhu primjene temeljnih prava kao općih načela prava Unije uvesti nacionalnu mjeru koja nije u sklopu mjera donesenih na temelju tog članka (u tom smislu vidjeti presudu Bartsch, C-427/06, EU:C:2008:517, t. 18.; Küçükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, t. 25. i Römer, C-147/08, EU:C:2011:286, t. 61.). Prema tome, sama činjenica da neka nacionalna mjera spada u područje u kojem Unija ima nadležnost ne može tu mjeru uvesti u područje primjene prava Unije te stoga podrazumijevati primjenu Povelje (u tom smislu vidjeti presude Gueye i Salmerón Sánchez, C-483/09 i, EU:C:2011:583, t. 55., 69. i 70., kao i Pringle, C-370/12, EU:C:2012:756, t. 104., 105., 180. i 181.).
- 37 Sukladno stalnoj sudskoj praksi Suda, da bi se utvrdilo odnosi li se nacionalni propis na provedbu prava Unije u smislu članka 51. stavka 1. Povelje potrebno je, uz druge elemente, provjeriti ima li nacionalni propis u pitanju za cilj provedbu odredbe prava Unije, narav tog propisa i ima li propis ciljeve različite od onih koji su obuhvaćeni pravom Unije, čak i ako može neizravno utjecati na potonje, te također postoje li specifični propisi Unije u tom području ili takvi koji bi mogli utjecati na njega (vidjeti presude Annibaldi, EU:C:1997:631, t. 21. do 23.; Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, t. 79.; Ymeraga i dr., C-87/12, EU:C:2013:291, t. 41., kao i Siragusa, EU:C:2014:126, t. 25.).
- 38 Što se tiče, kao prvo, ciljeva koje slijedi propis u pitanju u glavnom postupku, prema indicijama iz spisa dostavljenog Sudu i objašnjenjima španjolske vlade tijekom rasprave, taj propis uspostavlja sustav odgovornosti španjolske države na temelju „nepravilnog djelovanja“ pravosuđa. U tu svrhu, članci 57. Statuta o pravima radnika i 116. stavak 1. LPL-a, kad trajanje postupka osporavanja otkaza prijeđe 60 dana, dodjeljuju poslodavcu pravo da od španjolske države zatraži isplatu plaća isplaćenih nakon isteka 60. radnog dana nakon dana pokretanja tog postupka. Iako, na temelju članka 116. stavka 2. LPL-a, zaposlenik može tražiti izravno od španjolske države isplatu tih plaća kad je njegov poslodavac privremeno insolventan i još nije isplatio te plaće, to mora učiniti na temelju zakonske subrogacije prava koje je dodijeljeno poslodavcu u odnosu na španjolsku državu.
- 39 Slijedi da članak 116. stavak 2. LPL-a nema za cilj priznavanje tražbine radnika koja proizlazi iz njegovog radnog odnosa i koju ima prema svom poslodavcu, na koju se Direktiva 2008/94 može primjenjivati na temelju svojeg članka 1. stavka 1., već je to priznavanje prava koje je druge prirode, odnosno prava poslodavca da od španjolske države zatraži naknadu štete koju je pretrpio zbog „nepravilnog djelovanja“ pravosuđa, koje proizlazi iz činjenice da nacionalno zakonodavstvo obvezuje poslodavca da isplaćuje plaće tijekom postupka osporavanja otkaza. Stoga, iako članak 116. stavak 2. LPL-a stvara pravo na isplatu iznosa jednakog plaćama nepodmirenima nakon isteka 60. radnog dana tog postupka, taj iznos predstavlja naknadu štete koju je španjolski zakonodavac dodijelio poslodavcu, a koju zaposlenik može tražiti samo na temelju zakonske subrogacije.

- 40 Nadalje, valja navesti da se pravo koje proizlazi iz članka 57. Statuta o pravima radnika i 116. LPL-a ne odnosi na plaće nepodmirene tijekom prvih 60 radnih dana postupka osporavanja otkaza. Stoga te odredbe, budući da ne stvaraju pravo ni na kakvo plaćanje sve dok trajanje postupka osporavanja otkaza ne prekorači rok od 60 radnih dana, ne osiguravaju isplatu naknade za rad tijekom minimalnog razdoblja od posljednja tri mjeseca radnog odnosa, koju zahtijevaju članci 3. i 4. stavak 2. Direktive 2008/94. S druge strane, tijekom postupka u razdoblju nakon isteka 60. radnog dana, a do dostave presude kojom se utvrđuje nezakonitost otkaza, navedeno pravo odnosi se na sve plaće bez ikakvog ograničenja.
- 41 Iz navedenih obilježja propisa u pitanju u glavnom postupku proizlazi da on slijedi cilj koji se razlikuje od jamčenja minimalne zaštite zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca, za kojim ide Direktiva 2008/94, točnije cilj da španjolska država nadoknadi štetu zbog štetnih posljedica koje su proizašle iz trajanja sudskog postupka dulje od 60 radnih dana.
- 42 Iako iznosi isplaćeni na temelju članka 116. stavka 2. LPL-a mogu prijeći iznose dugovanih plaća koje jamči Fogasa, iz očitovanja španjolske vlade proizlazi da je, s jedne strane, ta okolnost rezultat činjenice da ta odredba stvara pravo na naknadu štete čiji iznos nema gornju granicu, s ciljem uspostavljanja odgovornosti španjolske države za predugo trajanje sudskog postupka, i, s druge strane, da nije izraz odluke španjolskog zakonodavca da zaposlenicima pruži dodatnu zaštitu povrh jamstva Fogase.
- 43 Valja navesti da se, kao drugo, zahtjevi za isplatu tužitelja u glavnom postupku na temelju članka 116. stavka 2. LPL-a, o kojima odlučuje sud koji je postavio prethodna pitanja, ne odnose na razdoblje na koje se odnosi jamstvo Fogase, već da su izvan tog jamstva. Kao što proizlazi iz točke 30. ove presude, ti su radnici od Fogase primili isplate dugovanih plaća u zakonskim granicama koje ispunjuju obvezu minimalne zaštite zaposlenika u slučaju insolventnosti poslodavca koju nameće Direktiva 2008/94. U tim okolnostima, činjenica da tužiteljima u glavnom postupku jest ili nije dodijeljeno pravo koje proizlazi iz članka 116. stavka 2. ili njezin izostanak ne mogu ni utjecati na minimalnu zaštitu koju im španjolska država jamči putem Fogase a ni ograničiti je, sukladno člancima 3. i 4. te direktive.
- 44 Što se tiče, kao treće, članka 11. stavka 1. navedene direktive, na koji upućuje sud koji je postavio prethodna pitanja u odluci o postavljanju zahtjeva, ta se odredba ograničava na utvrđivanje da Direktiva 2008/94 „ne utječe na pravo država članica da primijene ili uvedu zakone i druge propise koji su povoljniji za zaposlenike“. U tom smislu ta odredba, koja se nalazi u poglavlju V., naslovljenom „Opće i završne odredbe“, ne dodjeljuje državama članicama ovlast da donose zakone na temelju prava Unije, već se, za razliku od ovlasti predviđenih u poglavljima I. i II. navedene direktive, ograničava na prepoznavanje prava država članica da na temelju nacionalnog prava predvide povoljnije odredbe izvan okvira sustava koji uspostavlja ta direktiva.
- 45 Slijedi da se ne može smatrati da odredba nacionalnog prava, kao što je ona u pitanju u glavnom postupku, koja zaposlenicima samo dodjeljuje povoljniju zaštitu koja proizlazi iz same nadležnosti države članice, koju potvrđuje članak 11. stavak 1. Direktive 2008/94, ulazi u područje primjene te direktive.
- 46 Pored toga, na temelju sudske prakse Suda navedene u točki 36. ove presude, sama okolnost da propis u pitanju u glavnom postupku spada u područje u kojem Unija ima nadležnost na temelju članka 153. stavka 2. UFEU-a ne može podrazumijevati primjenjivost Povelje.
- 47 Konačno, potrebno je podsjetiti da je ostvarenje cilja zaštite temeljnih prava u okviru prava Unije, što se tiče kako djelovanja na razini Unije tako i provedbe prava Unije od strane država članica, obrazloženo potrebom izbjegavanja da zaštita temeljnih prava koja bi se mogla razlikovati ovisno o dotičnom nacionalnom pravu ugrozi jedinstvo, nadređenost i djelotvornost prava Unije (vidjeti u tom

smislu presude Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, EU:C:1970:114, t. 3., Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, t. 60. i Siragusa, EU:C:2014:126, t. 31. i 32.). Međutim, uzimajući u obzir razmatranja iz točaka 40., 41. i 43. ove presude, propis u pitanju u glavnom postupku ne predstavlja takav rizik.

- 48 Iz svih tih navoda proizlazi da se ne može smatrati da članak 116. stavak 2. LPL-a primjenjuje pravo Unije, u smislu članka 51. stavka 1. Povelje te se stoga ne može ispitati u odnosu na jamstva iz Povelje, a osobito na njezin članak 20.
- 49 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, na postavljena pitanja potrebno je odgovoriti da nacionalni propis, kao što je onaj u glavnom postupku, prema kojem poslodavac može od države članice u pitanju tražiti isplatu plaća nepodmirenih tijekom postupka osporavanja otkaza nakon isteka 60. radnog dana nakon podnošenja tužbe i prema kojem, ako poslodavac nije isplatio te plaće i privremeno je insolventan, radnik u pitanju može, na temelju zakonske subrogacije, izravno od te države tražiti isplatu navedenih plaća, ne ulazi u područje primjene Direktive 2008/94 te se stoga ne može ispitati u odnosu na jamstva iz Povelje, a osobito na njezin članak 20.

Troškovi

- 50 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) odlučuje:

Nacionalni propis, kao što je onaj u glavnom postupku, prema kojem poslodavac može od države članice u pitanju tražiti isplatu plaća nepodmirenih tijekom postupka osporavanja otkaza nakon isteka 60. radnog dana nakon podnošenja tužbe i prema kojem, ako poslodavac nije isplatio te plaće i privremeno je insolventan, radnik u pitanju može, na temelju zakonske subrogacije, izravno od te države tražiti isplatu navedenih plaća, ne ulazi u područje primjene Direktive 2008/94/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca te se stoga ne može ispitati u odnosu na jamstva iz Povelje Europske unije o temeljnim pravima, a osobito na njezin članak 20.

Potpisi